

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на год. 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 пара
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Viesnik“ Cetinje (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕТПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ

Огласи се наплаћују по погодби

Свима нашим поштованим читаоцима честитамо свијетле празнике Христово Рођења са жељом, да убрзо дочекамо крунисање садашњих наших надчовјечанских мука у остварењу вјеровних идеала српскога племена, ради чије су слободе Црна Гора и њен мученички народ све принијели на жртву.

Цетиње, 24. децембра

Постепено, у источној Галицији и на средњим својога дугачког фронта, Руси прелазе у офанзиву. Вијести отуда очекују се са нестрпљењем, пошто ће са те стране доћи срећни преокрети.

Непријатељ такође признаје, да је руска војска на неколико тачака фронта пражњила у нападу.

Једно је очевидно: Нијемци су већ досијели до врхуница својих напона. Затишје на свијема њиховим бојиштима, које сигнализују од неко доба њихова званична саопштења, без сумње рђав предзнак за будућност германских циреница.

Савезници су све прибрали. Година 1916. могла би отпочети у знаку њемачко-аустријске пазорнице. Ипак снаге савезничке не само да нијесу слоњене, већ су све веће и свијетлије.

Судбина Балкана ријешити се у Пољској и Шампањи.

Само сгрљена и издржљивости.

Правда и слобода мораће тријумфовати над ројством и наемљем.

Врховна Команда саопштава:
Ситуација 22. децембра.

- 1.) На сјеверном фронту цео дан артиљеријска борба без резултата.
- 2.) На источном фронту вођене су борбе на свима правцима и сви су непријатељски напади одбијени.
- 3.) На осталим фронтовима слаба артиљеријска ватра.

ТЕЛЕГРАМИ

Руска офанзива

Париз, 22. дец. Из Петрограда јављају, да су Руси освојили неколико узвишења сјеверо-источно од Барановића и да су заробили 870 војника.

Руси саопштавају званично, да су непријатељски напади сјеверно од Чарториска били безуспјешни и да су заробили доста војника. На Стрипи Руси су непријатеља отјерали.

Лондон, 23. дец. *Наставља се руско најредовање у Галицији. Јуче јављени добитци остали су у руским рукама. Између Дњестра и румунске границе Руси су успјели заузети непријатељске ограде од жица.*

Петроград, 23. дец. *Руси су поново најредовали код Чарториска. Они најредвије постепено наносећи непријатељу огромне губитке.*

Краљ Србије у Солуну

Атина, 22. дец. Краљ Србије стигао је у Солун. Грчке трупе одале су му почаст.

Солун, 22. дец. Грчка Влада преко префекта у Солуну поздравила је Краља Петра добродошлицом.

Грчка штампа придаје важност посјети Краља Србије у Солуну и даје израза увјерењу да би иста могла утицати на односе између Грчке и Савезника.

Торпедовање „Перзије“

Киро, 22. дец. Пароброд „Перзија“ био је торпедован без претходног обавјештења. Само четири барке за спасавање могле су се нагло спустити. Од 550 лица спасено је сто шесет.

Лондон, 22. дец. 158 путника спасених са „Перзије“ приспјели су у Александрију.

Са западног бојишта

Лондон, 22. дец. Француско саопштење јавља: да је бомбардовање у околини Дуна у Белгији проузроковало код непријатеља велику штету.

Париз, 23. децембра. Одбијен је поновљени напад њемачки на Таир. Француски топови из окопа у Аргоњи веома су оштетили њемачке радове на утврђивању. Данас је наша артиљерија успјешно бомбардовала један положај на непријатељској линији. Непријатељска артиљерија дјествовала је код Лоа и западно од Ипра. Јужно од Соме у Белгији артиљеријски бој, који је још жешћи у Вожима.

Лондон, 23. децембра. Енглеско саопштење јавља, исто као и француско, да се на западном фронту развија артиљеријски бој. У Шампањи одбијени су напади њемачких гренадира. У Вожима жесток артиљеријски двобој.

НАЦИОНАЛНА

Библиотека

Лондон, 22. дец. Лист „Артхитер“ у Цајтунгу у Берлину овако пише: сталној опасности, која пријети Нијемцима и Бугарима од присуства савезничког француског корпуса у Солуну: Пријестона бесједа бугарског Краља даје израза дубокој радости која се објашњава догађајима потонјих мјесеци, али још се није дошло до свршетка. Французи и Енглези налазе се у Солуну, гдје се све више појачавају, тако да је њихов отпор све успјешнији. Нама није још ништа познато, шта спремају Аустрија, Њемачка и Бугарска да спријече нападе и да принуде Грчку да им допусти улазак у њено земљиште.

Јелан Данац, који је 14 мјесеци провео у Цариграду, овако приказује своје утиске у листу „Национал Тиденде“: Турци су од рата јако заморени. Њихови војници имају слабу одјећу. Њихови трговачки бродови потопљени су. Крупова фабрика муниције код Цариграда разорена је бомбама са енглеских аероплана. Сав азијатски дио Цариграда препун је рањеника, који умиру без њега. Сваки дан довозе велики број нових рањеника. Ето Турској користи од њемачког пријатељства.

Из Њемачке

Лион, 22. дец. У исто вријеме, кад се у Њемачкој настављају народне демонстрације, нарочито у Берлину, против ратних невоља, народна либерална странка у Вестфалији доноси резолуцију, којом тражи анексију окупираног земљишта у интересу војничких, економских и финансијских разлога. У телеграму, који је Кајзер о новој години упутио баварском краљу, помиње се да Њемачка рат продужава са чистом савјешћу (на сву прилику са онаком, каква је руководила торпедовање „Перзије“).

Грчка Скупштина

Париз, 22. дец. Из Атине јављају, да је Скупштина сазвана за 4. јануар и да ће засједавати само једну недељу. Краљ ће је отворити.

Њемачки пирати

Лион, 22. дец. У току минуле године њемачки пирати потопили су 1987 особа небораца. У тај број урачунат и број жртава са „Перзије“.

Кајзеров дворца на Крфу

Лондон, 23. дец. Енглези су предложили да се дворца Цара Вилхелма на Крфу претвори у српску болницу.

Енглески свештеници — ратници

Лондон, 23. дец. Архиепископ лондонски примио је јуче изасланство свештенства, које му је поднијело молбу снабдјевену са хиљаду потписа, којом се тражи да се свештеницима допусти да пођу у бојне редове.

Са италијанског бојишта

Рим, 22. дец. У околини Риве послје артиљеријске припреме, наше су трупе освојиле нове положаје на брду Спероне. У Карсу један италијански одред заузео је нове положаје испред брда Сеибуса.

Финансијске новине Њемачке

Париз, 23. дец. На свима неутралним трговима поново је забиљежено падање вриједности њемачких монета.

Њемачки ученици

Париз, 23. децембра. Као одговор на саопштење о повреди међународног права извршену од стране угарске владе према вице-консулу француском, који је био овлаштен да чува архиву француског посланца у Софији, јутрос је француска влада на сличан начин притворила канцелијера бугарског посланства у Паризу, који је имао да чува архиву посланства. Пошто је канцелијер болестан, он је под стражом затворен у његовом стану.

Протјеривање Аустро-Нијемаца из Солуна

Париз, 23. децембра. Конзули, који су ухапшени у Солуну, и отуда превези у Марсељ, биће спроведени до швајцарске границе. Код тих представника Њемачке и Аустрије у Солуну нађене су исправе, које бацају чудновату свјетлост на односе аустро-њемачке према Грцима. Из једнога писма жене њемачког консула у Солуну види се, како се она жали, што се противу Грка и Савезника у Солуну енергичније не поступа.

У Колонијама

Лондон, 23. дец. Енглеске трупе заузеле су главно мјесто у Камеруну.

Забринутост у Турској

Лондон, 23. дец. Према турским вијестима, у Турској је завладала јака узнемиреност услед енглеско-руског напредовања у Перзији.

Руски цар енглески фелдмаршал

Лондон, 23. дец. Цар Русије изјавио је Краљу Енглеске захвалност због наименовања за фелдмаршала британске војске.

Краљ и Влада Србије у Солуну

Малта, 23. дец. Грчка Влада топло је поздравила Краља Петра.

Солун, 23. дец. Влада Србије настанила се је у Солуну, као и Влада Белгије у Хавру.

Потопљени пароброди

Малта, 23. дец. Енглески пароброд „Гленцис“ са 9000 тона запремине и јапански пароброд „Кокумару“ са 2000 тона запремине потопљени су од непријатељске подводне лађе. Злочин се догодио 20. децембра у Средоземном Мору. Од 129 путника и посаде са „Гленциса“ спасло се 100. Јављају да се је Лорд Монтаг са 10 претеклих спасао на острво Малту.

Почетак њемачке запјевке

Париз, 23. дец. Њемачка штампа пише: Савезничке трупе у Солуну газе основе међународног права. Генерал Сарај ухапсио је норвешког генерала Сесалбера, као и 1000 солунских становника, међу којима управитеља њемачке школе, извјесан број жена и жену њемачког команданта. Према једном телеграму, савезничка војска се искрцала у Орфану. Италијанске и енглеске вијести јављају, да су Енглези поставили захтјев Грчкој Влади, да се дворца цара Вилхелма „Ахилеон“ на Крфу претвори у болницу.

Дневник

Била у Скадру. Њено Краљевско Височанство Књагиница Ксенија била је ономад у Скадру да посети Својега сестрића, Његово Краљевско Височанство Насљедника Пријестола Србије Александра, и да Му у име Својих Узвишених Родитеља и цијеле Краљевске Породице пожели срећне празнике.

Народни посланици код Краља.

По свршетку скупштинскога рада, господа народни посланици са својим Предсједништвом пошли су у Краљевски Двор, да Његовом Величанству Краљу учине подворање. Господар је веома милостиво и топло примио представнике Својега драгога народа, изјавио им је признање на родољубивој раду и мудроме држању у овим великим и тешким данима, па им је зажелио срећан пут. Предсједништво Скупштинско и посланици одушевљено су поздравили Господара, поднијевши Му у име своје и народа изразе чувстава вјерности и дубоке захвалности за заслуге Господарева за Домовину и Српство, за Његове безбројне муке, које, особито данас, трпи ради нашега општега добра, водећи у овим веома бурним временима Својом искусном десницом наш државни брод спасу и побједи.

Поздрав Нар. Скупштине војсци. Прије закључења ванреднога сазива, Народна Скупштина упутила је војсци, преко свога Предсједништва, овај поздрав:

„Храбрим браниоцима и витезовима драге нам Отаџбине.

Народна Скупштина, као представник родољубивог народа у Црној Гори, најсрдачније поздравља своју драгу браћу и синове, личне храбре соколове.

Диви се њиховој храбрости, којом се одупиру навали вишеструко

и бројно надмоћнијега непријатеља, одаје најдубље признање њиховој издржљивости и пожртвовању, којим се боре не само противу непријатеља, већ и противу другијех разнијех оскудица и немаштина, и слави сјени палијех витезова.

У потпуноме увјерењу, да ће лични наши соколови истрајати до краја у овоме великоме дјелу, које ће се, над у Свемогућега Бога, а благодарећи храбрости нашијех трупа и моћи наших Савезника срећно по нас свршити, — Народна Скупштина једногласно кличе:

Да живи Врховни Командант Његово Величанство наш витешки Краљ Господар!

Да живи Његова храбра војска!

Циркулар Министра Војног. Г. бригадир Радомир Вешовић, мини-стар војни, једним циркуларом обавијестио је целокупни наш официрски кор и војску, да га је Врховни Командант Његово Величанство Краљ благоизволио поставити на овај тешки пун части положај, којег се је примио са живом жељом, да предано послужи Господару, Његовој храброј војсци и Домовини, па је пожелио нашим витешким трупам и њеним вођама и даље славне успјехе и истрајност у величанственој борби, коју воде за част, правду и слободу.

Отпутовао. Г. дивизијар сердар Јанко Вукотић, Командант Санџачке Војске, отпутовао је на фронт.

Трговачки курс. Г. М. Предић, бивши наставник Трговачке Академије у Биограду, отворио је према одобрењу господина Министра Просвјете од 23. децембра 1915. год. бр. 4844. „**ПРИВАТНИ ТРГОВАЧКИ КУРС**“ за трговачку омладину и све оне који желе да стекну практично трговачко знање. Курс почиње 2. јануара 1916. године, а траје три мјесеца. У курс ће се примати сваки онај који има бар основну школу, а ученици ће бити подијељени у групе, према досадањој спреми. У курсу ће се предавати ови предмети: „*Просто и двојно трговачко књиговодство, трговачка кореспонденција, трговачка рачуница, основни појмови трговачког и мјеничног права и лијело писање*“. Недељно ће се одржати 21. час, а по потреби и више. Часови ће почињати од 4 по подне, а по потреби увешће се и познији часови за трговце. Школарина се плаћа мјесечно или полу-мјесечно у напријед, а износи 30 перпера на мјесец. Сиромашни ученици који донесу увјерење општинског суда о својој сиромаштини, примиће се бесплатно. Ако се пријави више од 20 кандидата, школарина ће се смањити на 25 перпера мјесечно. Упис се врши сваки дан од 10—12 прије подне и 4—6 по подне код сопственика курса у кући Новака Бурића, горњи спрат лијево. При упису полаже се 2 перпера на име школарине. Примају се и писмене пријаве. У овај курс при-мају се и женске. Ученици који сврше овај курс способни су за службе у свима трговачким, банкарским и осталим рачунским канцеларијама.

† **Божо Средановић**, учитељ у пензији. — Овај вриједни и честити старина 14. овог мјесеца испустио је своју племениту душу и 15. истог покопан у родном му мјесту Добрском Селу у присуству многобројних пријатеља, знанаца и поштовалаца. Покојник је рођен 1845. године и у своје вријеме свршио богословску школу на Цетињу, те за њених 32 године неуморно и предано радио на васпитању нашега подмлатка. Особито је био љубљен од свакога, а за заслуге у своме раду, па и у ратовима, одликован је са више похвала и одличја. Он је био тиха и красна душа, каквих ријетко има, и човјек, који се је и душом и тијелом био посветио за добро Краљу и Домовини. Мир пепелу његову и души рајско насеље!

Аероплани. Јутрос је аустријски аероплан бомбардовао нашу пријестоницу. Жртва није било.

Нови мотиви:

Књаз Олег Константиновић

„Козаци горди, ваша снага крута
Габујала је к'o хиљаду мора
Од хучне Висле до крвавог Прута,
И заплуснула вис Карпатских Гора...“

Нек ваши хати махнити, кроз буре,
Полете тамо, гдје се олуј диже
И као авет, разбаши костуре
Палих хероја“. Млаз стотруки лиже

Гребене црних планина и брда.
Велика срца, као гранит тврда.
Раздрабају се у безброј комада.

Олег на коњу кроз бусије ступа
И у крви се свога срца купа;
Док сутон н'јемо на попршта пада!

Милорад Масаловић

„Оче, ти поје на пољане части,
Са сином, што је дораст'o за копље,
Ви ћете, можда, оба славно пасти,
Кад пољем буде никло црно снопље“.

А мени мати вели: „Још си д'јете!
Још твоје груди нијесу за тана,
Видиш ли, сине, поломљене чете
Како се враћу — све у крви ране!“

„Оче, твојега мезимца не куни,
Да кућу чувам — душа ми се буни!“
Разданак бјеше, кад је младић чин

Газио гордо — кроз облаке јаре
Од бојне ватре... На бр'јег Колубаре,
Крв младог дива црн је гавран пио!..

Бан Б. Нушић

С посљедњом траком јесењега дана
Умирала су чеда свјесна снаге,
И бура смрти, огња и вулкана
Тлачила поља наше земље драге!..

Посљедња пљима освете и б'јесе
Заплуснула је Јакшићеве дворе;
И Црна Авет — жељна људског меса
Развила крила на старе мраморе!..

Сутон је плео своје црне траке
Над градом, који од умора спава,
И шумила је ријека крвава.

На разбојишту, гдје младе јунаке
Бог умирања цјеливаше редом,
И ти си смјело пао за Побједом!

Гор.

Вилиам Хард:

Шта ви и ја дугујемо Енглеској, Француској, Русији, Њемачкој?

— С енглеског (из „Еверибадис Магазина“) превео Јово М. Богдановић —

(Примједба уредништва: — Поред питања: Ко ће побједити? — постоји и друго: Шта ће успјех побједоночев да значи за модерну цивилизацију, за свијет? Тражећи одговора, један нас упућује на обилежје вриједности и каквоћу народа, заплетених у рат, које ће, вјероватно, још и нарасти и ојачати се после моћу побједе или, пак, ослабити и опаста после пораза. Шта су битне, погравите, карактеристике зараћених народа? — Шта су и какве су њихове услуге свијету, култури, цивилизацији?)

Овдје је један одговор за Енглеску, Француску, Русију, Њемачку — од човјека који је добио репутацију извесног разумног и профитавног писца, нестрасног критичара и постојаног талентованог истинитивача. То је један драгоцијен чланак — комад интерјера од особите важности и директан, прецизан, одговор на наша питања у једно исто вријеме. Прочитајте га. Он заиста заслужује вашу најбољу пажњу).

Милитаристички грађани њемачког господара рата били су најпреданији и најчувенији композитори дјечијих pjesама у свијету.

„Scheewittcheu hinter den Bergen,
Bei den sieben Zwergen“.

„Снијег бијели у планинским кланцима,
Са седам њених малих људи“.

Узмите Карла Реинекс-а музикално ин-сценирање са овим ријечима. *Снијег бијели*, ложење ватре, кување рибе, постављање софре и појава седам хлебар, свих за седам малих, малишних, горских, духова или људи, који сједе у рупама, у јамама и кланцима врхова, брда и гора, док она (т. ј. Њемачка) чека и чека на Koenigssohn-а, принца високог знања и знамења, који ће доћи и привести је на њен истински, „златни пријестол“.

Како дрхтаво и полетно са духовитом уобразиљом, како топло и заносно! Угодним разблаживањем и обје заједно! Замислите се само, кад дјеца почну пје-вати овакве pjesме — а она ће их си-гурно пјевати — и кад мале особе око клавира постану мистично-магичне као сама музика, ви ћете тек осјетити прву велику услугу, учињену од стране Њемачке цивилизацији свијета.

Има још ствари и осим дјечијих pjesама. Но, ви можете утврдити њихову вријед-ност што тако лијепо са напоменом дје-чијих pjesама као год кад напоменете филозофију Канта.

Шта бјеше то? Какав је то принос оп-штој људској ствари? Шта је Њемачка дала свијету?

И, да говоримо искрено, без околи-шавања других држава и народа, особито оних којима је такође овдје ријеч, — шта је Енглеска дала свијету? Шта Фран-цуска? Шта Русија? Ова четири велика народа — сада у рату. Колико је свијет другојачији, бољи, напреднији, што су они живјели и радили? Шта су они пру-жили свијету, цивилизацији, сваки по себи, дистинктивно, својствено?

Што се тиче Њемаца, *карактеристично* је, да су они у велико натурали свијету своју „столидност“ (безђутност, уобра-

женост, глупост). Њемци су „столидни“. А на безначајним ручковима, гозбама и додирима, њемачко учењаштво, школар-ство, у опште њемачка ученост иде тако далеко и тако постранице, да постаје „суво к'o прашина“.

Ја морам говорити о њемачкој учено-сти, о школарству и учењаштву, јер су Њемци јединствени у том. То долази од њихових библиотека, од књижарница, или мјеста која стоје под дебелим лите-рарним и васпитним хладом ових, а које су свијету донијеле своја два највећа свјетска дара.

Срце у сувој прашини.

Сад, ја нећу рећи, да њемачко учења-штво и школарство није „суво к'o пра-шина“, већ ћу рећи и то: да је њемачко школарство најразметљивије и најнабуба-није школарство у свијету. Уђите у про-сторије разних њихових библиотека и књижарница и пођите од ормара до ор-мара, па ћете се одмах суочити са мно-гим „научним дјелима“, која, ако пажљив-о прегледате њихову вриједност, мал' што сама по себи не експлодирају, као да су у додиру са каквом подводном мином.

Ја ћу се повратити гозбеним теревн-кама, вечерама, банкетима њемачким, па ћу казати, да ће ријетко који Њијемац написати које научно дјело или књигу у намери да покупи одређена факта, по-требна за његову и његове нације влас-титу нужду. Напротив, њихов начин књи-жевнога рада је, отприлике, као што слиједи:

„Госп. доктор професор Хумпершме-гел из Минхена је казао у штампи, озбиљно: да је папа Грегорије VII. у своје вријеме држао у засјенку, у таму, душев-но развиће народа у Европи. С мјеста, у „Zeitschrift-у“, часопису за средњевје-ковно вјерско политичко знање, ја сам уништио, потукао ту теорију. Сада, у мо-јим старим годинама, ја сам се повратио у борбу, и већ имам два библијуна саку-пљених факата, од којих сваки сам по себи доказује, да је Хумпершмегел на кривом, а ја на правом путу. И то је у-чињено, свршено. А кад сам у недељу послјије подне, сједио у градини, покрај ријеке, човјек на другоме столу, послјије мало времена, диже чашу и рече: „Он дје сједи професор Швини. Он је спријечио професора Хумпершмегел-а, да не обма-нује овај свијет“.

Ви ћете, можда, казати, да нијесте за-интересовани у развићу националног ду-ха међу народима модерних времена. Али, чија је душа показала сува, сићушна, љуста?

Ван од духа који управља истражива-њем идеја, духа који тежи стварању јед-ног *цјелокупног система идеја*, Њијемци су развили филозофију и поезију, што је дало Њемачкој један велик и *особит* међународни анамнистички.

Али кад се овај догађај десило? Нема од тада више од сто година.

И сада долази Њемачка, да на свој сопствени, разметљиви и илузорни начин, говори о „европској култури“, исто као какав наш софистички о америчкој цивилизацији.

Ја не кажем, да Њемачка раније није дала великих људи. Лутер, да речемо, био је велики човјек. Али, не треба заборавити, да је у развијајућем се покрету про-тив римокатолицизма на западу, дакле много прије Лутера, био много већи Ен-глес, Вуклиф, а мало иза Лутера такође много већи Француз, Калвин. Дакле, ни-шта *особитога* код Њијемаца у борби са Римом.

Што се тиче личне и имовне слободе, треба запамтити само то, да су све до 1807. г. двије трећине становника Пру-сије били аграрни робови (кметови).

За оцјену, пак, њихове знаности или науке, не треба заборавити само, да је 1822. г. њемачки Либеиг, признат као дар-овит хемичар у Њемачкој, био прину-ђен да потражи Француску и у Паризу код професора Гај-а Лисак-а, *студира* хемију.

Фридрих Велики од Прусије, који је на-ма близак у времену ради тога, што је живио у доба Ђорџа Вашингтона, писао је своје мемоаре у француском језику.

Он је био закаснио, ипак. Он је те ме-моаре морао писати њемачки. Зашто не, кад је, по мишљењу Њијемаца, Њемачка и тада била „културла држава“, а они, Њијемци, „изабрани народ“!?

Тек иза тога, у Њемачкој долази по-знати обрт у њиховој књижевности, који даје свијету (да напоменем најглавнија имена) Лесинг-а, Кант-а, Фиче-а, Гете-а, Шилер-а.

Ови људи и њихови савезници у Ње-мачкој имали су особито велик међуна-родни глас. Карлајл објашњава их Енге-ској као „националну дужност“ Њемачке.

Зашто „националну дужност“? Зато, што су они, осим pjesничтва, били први

*) Бак друге године на универзитетима Сјед. Држава.

гласници њемачког народног развића.

Они су били учењаци, филозофи, пророци. Ако станемо говорити о „националном карактеру“ Њијемаца, ми не можемо за-боравити ово: Шилер је вјеровао, а та-ко исто и филозоф Фиче, да умјетник (артист), у истини, нема ничега заједнич-кога са материјом. По њиховом мишље-њу, материја је ништа. Она реално не постоји. Чак и човјечје разумијевање мо-же да нас научи мало чему корисном. Умјетник се мора уздићи изнад људског разумијевања; он мора заћи у „царство божанствених идеја“. У таквој чистоћи од идеја, вриједност човјечијег живота биће доказана, *иа је дужност умјетни-ка, да свијет учи тој вриједности...* „Im Ganzen, Guten, Wahren, resolut zu leben“ — *живјети одлучно у савршенству, добру и истини* — био је усклик Гете-ов. И тако је овога Карлајл забиљежио не само као истинског, великог pjesника већ и као „духовног препородитеља“. Утицај та-дање Њемачке најбоље се може да види по овим Карлајловим ријечима:

„Њемачка је позвана, да узме на себе вођство духовне Европе.“

Свршиће се.

Посљедња искра

Још *посљедња искра* утрнула није;
Још слободе има, не клоните тако
Јер посљедњи увјек најслађе се смије
Онај што је некад у јадима тапко.

С Дурмитора, Кома, још пробили н'јесу
Милион им треба до „Царева Јаза“
И крвавог Служа на гордоме вису. —
Свуда смрт их чека и крвава стаза!

Свака наша душа под теретом грца
Брат за братом плаче... То је горка чаша.
Примамо вас радо отворена срца.
Наши голи криш, то је земља ваша.

Не губите наде у Божију Вољу
Све док српско сунце по Јовану грије —
На староме светом цетињском пољу
Још *посљедња искра* утрнула није.

Беране, децембра 1915.

Д. М. Јевтовић — Полимац

Један храбар старац

Прије краћег времена у Абевиљу, у Француској, извршена је једна врло ри-јетка и дирљива свечаност. Пред упара-ђеним трупам абевилског гарнизона при-качен је, на свечан начин, на грудн потпо-ручника Роајала, заставника Х. пјешачког пука, „Ратни крст за храброст“.

Било је дирљиво видјети сиједог пот-поручника — Роајалу је преко седамдесет година — како поносно прилази да прими награду за своју храброст.

Гим поводом француске „Службене Но-вине“ донијеле су сљедећи извод из при-једлога за његово одликовање:

„Потпоручник Роајал, заставник десе-тог пјешачког пука, био је 1900. године пензионисан као командант батаљона, па је затим произведен за потпуковника у резерви и наименован за команданта пука територијалне војске. Достигавши одре-ђене године старости, разријешен је био и од службе резервног официра. У томе је дошао рат. Како усљед своје дубоке старости — 70 година — није могао добити положај који доликује његовом чину, то је потпоручник Роајал ступио 21-ог августа 1914-те године као прост војник, добровољац, у један пјешачки пук, дајући тиме примјер пожртвовања и љубави према отаџбини. Вршећи рев-носно своју дужност, он је добио за каплара, поднаредника, наредника и на-посљетку за потпоручника и заставника у пуку. Бјеше свуда храбар, пун пожр-твовања, и служио вазда за примјер, зато је и предложен за ово заслужено одли-ковање“.

Многоженство послјије рата

Дана 14. фебруара 1650. одржан је у Нирибергу састанак, неке врсте сабор разних одличника, да се договоре, како би се најбоље уклониле тешке посљедице 30-годишњег рата те разних заразних бо-лести. Мужева је понестало, а жена сву силу остало. Требало је наћи средство и начин како ће се те жене опскрбити, а уједно и становништва број наможити, да не понестане војника, бранитеља хри-шћанства. Након дугог вијекања створени су ови закључци: 1. Кроз десет година не смије се нити једном младићу, а нити једном мушкарцу млађем од 60 година дозволити да ступи у самостан. 2. Они свештеници и жупници, који нијесу ре-довници, каноници и чланови опатија, могу се одмах женити. 3. Сваки мушка-рац смије имати десет жена, но мора их се чешће и са проповједаонице опоме-нути, да буду марљиви и брижни мужеви, те да се тако понашају, да их свако сматра добрим мужевима, који се не бри-ну само за најнужније, него штите своје жене од сваке невоље. Сличне су закључке створили и остали народи послјије вели-ких ратова, да погодују умножавање нове генерације и да легализирају саму по себи насталу полигамију.